

๒๐

เศ ร ษ ฐี ผู้ มี ใจ ต ระ ห นี้

เพราะความตระหนี่กับความประมาท

คนเราจึงให้ทานใครไม่ได้

ดังนั้น ผู้มีปัญญาเมื่อต้องการบุญ พึงให้ทานเถิด

เศรษฐกิจผู้มีใจตระหนี่

๑๘๑

เราทุกคนที่เกิดมาในโลกนี้ มีสิ่งที่จะต้องศึกษาควบคู่กันไปอยู่ ๒ ประการ คือ การศึกษาวิชาความรู้ในทางโลก และการศึกษาวิชาในทางธรรม การศึกษาความรู้ทางโลก มีเป้าหมายเพื่อให้เรารู้จักวิธีการแสวงหาปัจจัยสี่มาเลี้ยงตน ทำให้เราสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ส่วนการศึกษาความรู้ในทางธรรม มีเป้าหมายเพื่อฝึกฝนอบรมจิตใจของเราให้สะอาดบริสุทธิ์ เพื่อจะได้เข้าถึงแหล่งแห่งความรู้ที่สมบูรณ์ เป็นความรู้เพื่อความหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงและให้เข้าถึงความสุขอันแท้จริงที่มีอยู่ภายในตน

พระลัมมะลัมพุทเจ้าตรัสไว้ใน พิลารโกลียชาดก ว่า

“มจฺเฌรา จ ปมาทา จ เอวํ ทานํ น ทิยฺยติ
บุญญํ อากงฺขมาเนน เทยฺยํ โหติ วิชานตา

“เพราะความตระหนี่กับความประมาท คนเราจึงให้ทานใครไม่ได้ ดังนั้น ผู้มีปัญญาเมื่อต้องการบุญ พึงให้ทานเถิด”

คนหวงแหนทรัพย์ ไม่อาจจะให้ทานได้ เพราะมีความตระหนี่อยู่ในใจ คิดว่าทรัพย์นั้นหามาได้โดยยาก จึงอยากจะเก็บเอาไว้และลุ่มหลงมัวเมาประมาทในชีวิต ส่วนผู้รู้ เห็นว่าบุญเท่านั้นที่เป็นที่พึง และก่อให้เกิดประโยชน์สุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า จึงสละทรัพย์ออกให้ทาน สละความตระหนี่ ไม่ประมาท

เศรษฐีผู้มีใจตระหนี่

๑๘๒

ในชีวิต เร่งสร้างบุญสร้างบารมีติดตัวไปให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้จนกว่าชีวิตจะหาไม่

*ในอดีตกาลพระโพธิสัตว์ถือกำเนิดในตระกูลเศรษฐีมีโภคทรัพย์สมบัติมาก วันหนึ่งท่านมาพิจารณาว่า แม้จะมีทรัพย์สมบัติมากมายมหาศาล แต่เมื่อถึงคราวละโลกก็ไม่อาจนำทรัพย์ติดตัวไปได้ วิธีที่จะนำทรัพย์ติดตัวไปได้นั้นมีอยู่ทางเดียวคือการสละทรัพย์ออกให้ทาน ดังนั้นท่านจึงสร้างโรงทานบำเพ็ญมหาทานบารมีทุกวันจนตลอดชีวิต ทั้งยังสั่งสอนลูกหลานว่า ให้รักษาประเพณีการให้ทานของตระกูลไว้ด้วย หลังจากที่ท่านหมดอายุขัยแล้ว ได้ไปเกิดเป็นท้าวสักกเทวราชหรือพระอินทร์นั่นเอง

ต่อมา ผู้สืบสกุลในรุ่นหลังๆ เป็นผู้ไม่มีศรัทธามีความเห็นผิด ไม่นิยมดีในการให้ทาน เพราะถูกความตระหนี่ครอบงำจิตใจ จึงสั่งให้เผาโรงทาน และให้โบยตีขับไล่พวกยากจนออกไป พระอินทร์ทรงตรวจดูตระกูลของพระองค์ในมนุษยโลก เห็นคนรุ่นหลังคือ พิลารโกสิยเศรษฐีกำลังทำลายการให้ทานของตระกูลจึงปรารภจะอนุเคราะห์

เศรษฐกิจผู้มีใจตระหนี่

๑๘๓

ในขณะนั้นท่านเศรษฐีเดินทางกลับจากการไปเข้าเฝ้าพระราชบิดา พระอินทร์จึงรับสั่งให้เทพบุตร ๔ องค์ แปลงเป็นพราหมณ์แม่พระองค์ก็แปลงเป็นพราหมณ์เข้าไปหาเศรษฐีเพื่อขอรับภัตตาหาร เศรษฐีบอกว่า ที่นี่ไม่มีภัตตาหารให้ไปหาที่อื่น พระอินทร์จึงตรัสให้ได้คิดว่า “เมื่อพราหมณ์ขอภัตตาหาร ท่านควรให้ แม้ลัตบุรุษทั้งหลายผู้ไม่หุงกินเอง เมื่อได้โภชนะมาแล้วยังแบ่งปันแก่ผู้อื่น ท่านหุงโภชนะเอง ดังนั้น การที่ท่านไม่ให้ย่อมไม่สมควร ธรรมดาบุคคลให้ท่านไม่ได้ด้วยเหตุ ๒ ประการ คือ ยังมีความตระหนี่อยู่และมีความประมาทในชีวิต บัณฑิตผู้รู้แจ้งเมื่อต้องการบุญจึงให้ท่าน”

เศรษฐีได้ฟังถ้อยคำของพราหมณ์เกิดความพอใจ จึงบอกให้พราหมณ์เข้าไปนั่งคอยในบ้านและจะแบ่งข้าวให้หน่อยหนึ่ง ต่อมาเทพบุตรองค์หนึ่งซึ่งแปลงเป็นพราหมณ์ก็เข้าไปหาเศรษฐีและขอภัตตาหารจากเศรษฐี เศรษฐีปฏิเสธ ท่านจึงกล่าวว่า “คนตระหนี่กลัวความยากจนย่อมไม่ให้อะไรแก่ผู้ใด ความกลัวจนนั้นแหละ จะเป็นภัยแก่ผู้ไม่ให้ คนตระหนี่ย่อมกลัวความอยากข้าวอยากน้ำ ความกลัวนั้นแหละจะกลับมาสู่คนพาลทั้งในโลกนี้และโลกหน้า เพราะเหตุนี้ บัณฑิตพึงครอบงำมลทินกำจัดความตระหนี่เสียแล้วให้ท่านเถิด เพราะบุญย่อมเป็นที่พึง

เศรษฐีผู้มีใจตระหนี่

๑๘๔

ของสัตว์ทั้งหลายในโลกหน้า”

เศรษฐีพอใจจึงให้เข้าไปนั่งรอในบ้าน จากนั้นเทพบุตรอีกองค์ก็มา เมื่อจะขอภัตตาหารจึงกล่าวว่า “การให้ทาน เป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เพราะต้องเอาชนะความตระหนี่ก่อนแล้วจึงจะให้ทานได้ อลัตบุรุษทั้งหลายย่อมไม่ให้ทานตามที่ลัตบุรุษทำแล้ว เพราะธรรมชาติของลัตบุรุษอันผู้อื่นรู้ได้ยาก เพราะฉะนั้นการไปจากโลกนี้ของลัตบุรุษ กับอลัตบุรุษจึงต่างกัน อลัตบุรุษย่อมไปสู่สุคติ ส่วนลัตบุรุษย่อมไปสู่สวรรค์”

เศรษฐีจึงให้เข้าไปนั่งรอในบ้าน จากนั้นเทพบุตรอีกองค์ก็เข้าไปขอภัตตาหาร โดยกล่าวว่า “บัณฑิตยอมให้ไทยธรรม แม้จะมีเพียงเล็กน้อยก็ให้ได้แต่บางคนแม้มีไทยธรรมมากก็ให้ไม่ได้ ทักซิณาทานที่บุคคลให้ด้วยใจเผื่องใสแม้เพียงเล็กน้อยก็มีผลมาก” ต่อมาเทพบุตรอีกองค์ก็เข้าไปหาเศรษฐีแล้วกล่าวว่า

“พราหมณ์ผู้แสวงหาอาหารด้วยความบริสุทธิ์ชื่อว่าได้ ประพฤติธรรม บุคคลผู้เลี้ยงดูบุตรและภรรยา เมื่อมีไทยธรรม น้อยก็ควรเฉลี่ยแบ่งปันให้แก่สมณพราหมณ์ บุคคลนั้นชื่อว่า ผู้ประพฤติธรรม แม้บุคคลจะฆ่าสัตว์จำนวนนับพันเพื่อบูชาอัยย แต่การกระทำนั้น ก็ไม่ถึงส่วนเลี้ยวแห่งผลของท่าน ที่คนเข็ญใจ ผู้ยังไทยธรรมให้เกิดโดยชอบธรรมให้อยู่”

เศรษฐีผู้มีใจตระหนี่

๑๘๕

เศรษฐีฟังวาจาสุภาสิตของพราหมณ์ จึงให้เข้าไปนั่งรอในบ้าน และเรียกคนรับใช้ให้ไปนำข้าวสาลีมาให้พราหมณ์คนละทะนานแต่พราหมณ์ไม่รับ เศรษฐีจึงให้ไปนำข้าวสารมาให้พราหมณ์ พราหมณ์ก็ไม่รับ เศรษฐีจึงให้ข้าวสุกสำหรับโคกินแก่พราหมณ์

พราหมณ์ทั้งห้าจึงปันข้าวเป็นคำๆ ใส่ปากแกล้งทำเป็นข้าวติดคอแล้วทำเป็นเหมือนคนชกตาย เศรษฐีเห็นดังนั้นกลัวคนทั้งหลายจะติเตียน จึงให้คนรับใช้ไปเอาข้าวสาลีย่างดีมีรสเลิศมาใส่แทนข้าวสำหรับโค ตนเองออกไปเรียกชาวบ้านในละแวกนั้นมาดู กล่าวโกหกว่า “พราหมณ์เหล่านี้ไม่พิจารณาในการบริโภคข้าวจึงติดคอตาย” ทันใดนั้น พราหมณ์ทั้งหมดก็ลุกขึ้นกล่าวกับมหาชนว่า “ท่านทั้งหลาย เศรษฐีนี้พูดโกหก ความจริงเขาได้ให้ข้าวสำหรับโคแก่พวกเรา” พราหมณ์คายข้าวในปากออกมา มหาชนเห็นเช่นนั้น จึงพากันตำหนิติเตียนท่านเศรษฐี

พราหมณ์พระอินทร์จึงถามมหาชนว่า “พวกท่านเคยได้ยินไหมว่า ในอดีตที่เมืองนี้เคยมีมหาเศรษฐีสร้างโรงงานแล้วบำเพ็ญทานบารมีไปจนตลอดชีวิต” มหาชนต่างให้การรับรองว่าเคยมีจริง จากนั้นพระอินทร์และเหล่าเทพบุตรก็เหาะไปในอากาศเปล่งรัศมีกายงดงามทำให้ทั่วทั้งเมืองสว่างไสว พลางให้

เศรษฐกิจผู้มีใจตระหนี่

๑๘๖

โอวาทแก่เศรษฐีและมหาชนว่า “คนตระหนี่ไปสู่เทวโลกไม่ได้
เขาย่อมไปสู่นรกอย่างไม่ต้องสงสัย”

เศรษฐีเกิดความละอายใจ สำนึกในสิ่งที่ตนได้กระทำ
ผิดพลาด จึงให้สัญญากับพระอินทร์ว่า “แต่นี้ต่อไปจะตั้งใจ
บำเพ็ญมหาทานบารมียิ่งสุดกำลังความสามารถ ถ้าหาก
วันไหนยังไม่ได้ให้ทาน ก็จะไม่บริโภคน้ำ” ตั้งแต่นั้นท่านเศรษฐีก็
รักษามโนปณิธาน อันแน่วแน่นี้ไปจนตลอดชีวิต เมื่อละจากโลก
ก็ได้ไปบังเกิดในเทวโลก

เพราะฉะนั้น ความตระหนี่จึงเป็นภัยในสังสารวัฏ เป็น
อุปสรรคขัดขวางหนทางไปสู่สวรรค์และพระนิพพาน เมื่อใดที่
ความตระหนี่เข้ามาครอบงำจิตใจ จะทำให้ใจมีติดบอด ใจเสื่อม
คุณภาพ จิตใจจะคับแคบสละไม่ออก ทำให้กลายเป็นคนเห็นแก่
ตัวที่น่ากลัว แม้จะเคยเป็นบัณฑิตมาก่อนก็กลายเป็นคนพาลได้
หรือแม้จะเคยเป็นคนฉลาดก็อาจกลายเป็นคนโง่เขลาได้

ถ้าสังคมของเรามีแต่คนตระหนี่ ไม่ช่วยเหลือแบ่งปันกัน
โลกก็จะล้นสนวนววย แต่ถ้าหากทุกคนรู้จักเสียสละแบ่งปัน ให้
อภัยและมีน้ำใจต่อกัน โลกก็จะได้รับความสงบสุข เพราะฉะนั้น
อย่าตระหนี่และอย่าประมาทในชีวิต เวลาในโลกมนุษย์นี้
ประเดี๋ยวเดียวเท่านั้นเอง ให้รีบสั่งสมบุญบารมี อะไรที่เป็นบุญ

เศรษฐกิจผู้มีใจตระหนี่

๑๘๖

กุศลก็ให้หุ่มเททำกันให้เต็มที อย่าให้อะไรมาเป็นอุปสรรคในการ
สร้างบารมีของเรา ให้เข้มแข็งในการสร้างบารมีกันทุกคน

